

Po visokih Alpah in nizki Lombardiji.

Janko Mlakar.

2.*) Iz Pinzola v gostilno zmagalca pri Ādai.

Južnotirolske doline so bile že za časa preseljevanja narodov jako obljudene. Rimljani so pošiljali svoje naselnike daleč noter v osrčje poslednjih ledenikov tirolskih planin. Tudi Pinzola je bila najbrže stara rimska naselbina. Slovela je posebno po imenitnem templju, v katerem je bogoval Saturn.

Tirolci so že v tistih časih zelo radi obiskovali glasovita svetišča; zato se je okrog Saturnovega templja kar trlo poganskih romarjev. Ko pa je v petem stoletju v Rendenski dolini, južno od Pinzola, začel sv. Vigilij oznanjevati krščansko vero, je Saturnovi moči in slavi kmalu odklenkalo.

Goreči apostol je namreč prišel tudi v Pinzolo. Njegovo oznanjevanje pa izprva ni imelo takega uspeha kakor drugod; kajti ljudstvo je imelo preveliko zaupanje v svojega Saturna.

Sv. Vigilij pa ni bil mož, ki bi bil ostal na pol pota ali se lovil po dolgih ovinkih za ciljem. Šel je kar naravnost v tempelj, vrgel Saturna s prestola in ga razbil. Ta svoj čin pa je moral plačati s smrtjo. Pinzolonci so se namreč tako razjezili, da so ga kamenjali. A nič jim ni pomagalo. Vigilijeve nasledniki so v par letih spreobrnili tamošnje ljudstvo h krščanski veri. Z narodnim svetiščem je padlo tudi poganstvo.

Dandanes je Pinzolo pristno laško gnezdo, sredi rodovitnega polja, ki prav nič ne kaže, da se odpira v neposredni bližini ena najromantičnejših dolin Vzhodnih Alp — Val di Genova.

*) Gl. lanski letnik 12. šte., str. 177.

Ta krasna dolina se vije globoko med Adamellom in Presanello in se konča prav pri jeziku silnega Madronskega ledenika, ki presega v lepoti celo slovečo Pastirico. Videl sem ga po raznih nemških kočah tolikokrat naslikanega, da sem ga zelo želel videti tudi v naravi.

Prvotno sem sicer nameraval med potjo stopiti tudi na Adamello, a odsvetoval mi je turo neki hribolazec, ki je pravkar prišel s te gore in me je zvečer v gostilni moril s svojim dolgoveznim pripovedovanjem.

»Ako bi naleteli na lepo vreme, bi že še bilo vredno potruditi se gori, ker razgled je menda jako lep; žalibog, da ga jaz nisem užival. V megli pa ne hodite! Zakaj, posebne zanimivosti ne najdete na celi poti. Cokljal sem pet debelih ur po zmerno napetem zasneženem Madronskem ledeniku in sem prišel ves utrujen na vrh. Kakšen pa je Adamello, to vem prav toliko kakor vi, ki še niste bili gori. Videl nisem sploh drugega, kakor meglo in sneg. Tako zabavo si lahko privoščim tudi doma, kadar pade debel sneg.«

Tako mi je mož črnil beli Adamello in mi ga tudi tako počrnil, da sem se ga sklenil ogniti. Kajti na lepo vreme nisem smel upati. Tlakomer je namreč stal jako nizko, dasi je bil v gostilni »Aquila nera« obešen tako visoko, da sem moral stopiti na stol, ako sem hotel izvedeti za vreme. Sklenil sem torej iti samo do Lipskega doma, ki stoji ob Madronskem ledeniku, potem jo pa mahiniti čez sedlo Presena v Italijo.

Drugo jutro sem kaj slabe volje zavil v Val di Genova; Brentske gore so bile zadelane v tiste debele rdečkaste megle, ki napovedujejo deževno vreme. Sčasoma sem pa pozabil na nizko stoječi in visoko čepeči tlakomer v Aquili neri, na oblake, ki sem jim obrnil hrbet, in sem si pregnal slabo voljo s pogledom na krasote, ki so se mi bolj in bolj odpirale, čim globlje sem prihajal v dolino.

Val di Genova se lahko imenuje dolina vodopadov. Ker se dviguje proti svojemu sklepu v visokih pragovih, mora reka Sarca, ki jo pretaka, večkrat skakati čez nje. A tudi z desne in leve drve potoki v drznih skokih v dolino.

Komaj se mi je skrila za ovinkom cerkvice sv. Štefana, ki nekako čuva vhod v dolino, že mi začne bučati na ušesa vodopad Nardis. Kakih 1500 m nad dolino zajema potok svoje moči iz širnega Nardiškega ledenika ter pada po kratkem teku v dveh velikanskih skokih čez navpično črno steno v globok kotel takoj poleg poti.

Kolovoz postaja vedno bolj napet in se vije med velikanskimi tonalitnimi skalami, ki so raztresene na široko po dolini. To so zadnji ostanki proda, ki je pred tisočletji spremljeval ogromne ledene valove,

segajoče daleč po dolini navzdol. Madronski ledenik je namreč nekdaj napolnjeval vso dolino Genova. To dejstvo nam pričajo omenjene skale in pa od ledu obrušene plošče, ki jih je vse polno po dolini.

Onstran gostilne »Alla aqua fontana buona« se dolina nekoliko razširi. Na levi se dviguje strma, a lepo porasla stena, ki črez njo vodi pot do ledenika Lares in od tod dalje na Care Alto (3465 m). Velikanski Lareški vodopad se vije po zeleni steni, med temnimi smrekami, kakor širok srebrn trak. Njegovo šumenje pa udušuje glušče bučanje valov Sarce, ki drve v večjih in manjših vodopadih navzdol. Naposled se jih tako navadiš, da se ti že čudno zdi, ako vsakih deset minut ne zagledaš novega slapa.

Ko pa pridem po precej strmih ovinkih na Nemško planino (Malga Tedesca), zablišče se mi nasproti prostrani ledeniki Adamellske skupine. Pot vodi sedaj po mehkih zelenih tratah in se slednjič izgubi v senčnatem gozdu. Iz globočine prihaja zamolklo bučanje krasnega vodopada Sarce ter gluši zvonjenje zvoncev črede, ki muli ob gozdu sočno travo. Najraje bi bil legel v senco pod vitke macesne. A čas je hitel in jaz sem moral za njim.

Ko pridem iz gozda na plano, zagledam pred seboj v daljavi Madronski ledenik in velikanski njegov padec, ki sega od širnih ledenih poljan v znožju Adamella skoraj noter do dna doline. Mogočni steber Lobbije basse ga loči od Lobbijskega ledenika, ki se bliža krasnemu Beneškemu gozdu v mogočnih pragovih.

Ko se mi izgubi iz ušes bučanje zadnjega in največjega vodopada Sarce, razgrne se pred menoj nenadoma krasna planina Bedole (1548 m). Obdana je od najlepših vrhov združenih skupin Presanelle in Adamella. Posebno lepo se vidijo vrhovi Cigolon (3040 m), Busazza (3293 m) in Monte Botteri (3272 m). Prekrasno je nasprotje med zeleno planino, temnimi gozdovi, bleščečimi ledeniki in črnimi stenami.

Nekoliko nad tem krasnim zelenim dolom stoji namesto nekdanje slabe turistijske kočice lep Bologninijev dom (Casa Bolognini). Mimo njega je izpeljana zložna steza do Lipskega doma (Leipzigerhaus), kamor sem prišel nekaj minut črez poldne. Zadnji, skoraj popolnoma ravni del pota sem kar predirjal, ker me je nagnala huda ploha. Bil sem prav vesel, da sem ji ušel v gostoljubni hribolaški, četudi — nemški dom. Kajti imel sem samo dvoje na izbiri: ali naj se pustim zmočiti od laške plohe, ali naj se zatečem pod nemško streho! Ker nisem tako dosleden kakor tisti Nemci, ki v največjih nevihtah vedre — pred slovenskimi kočami, sem odnesel suho obleko in kožo v krasno zavetje, ki so ga Lipčani postavili 2441 m visoko skoraj tik Madronskega ledenika.

Dom je sezidan iz samega kamenja in znotraj lepo obit. Obednica je jako prostorna in okrašena z izredno lepimi planinskimi slikami. Postrežba je bila taka kakor v kaki ljubljanski restavraciji; počutil sem se čisto ljubljansko, in to tem bolj, ker se je bila vsa okolica oblekla v praznično meglo.

Ugajal mi je tudi mir, ki je vladal v celi hiši; kajti poleg mene jo je počastil samo še en gost. Prišel je z vodnikom črez laško mejo. Ko sem mu povedal, da nameravam črez »Passo di Presena«, mi je svetoval, naj se pogodim z njegovim vodnikom, da me spremi do Tonalske ceste.

»Mislim, da ne potrebujem vodnika za to pot«, sem mu rekel nato, »saj je steza nadelana in zaznamovana.«

»No, kar se tiče steze, je bodele prav malo videli, ker je večinoma še pod snegom«, odvrne mi on, »sploh se pa tudi na kopnem težko sledi. Da je pa zaznamenovana, to slišim sedaj prvikrat iz vaših ust, kajti med celo šesturno potjo nisem videl nobenega znamenja. Tudi ledenik, ki sega od vrha do Presenskih jezer, ni posebno varen. Ker je zelo strm in na nekaterih mestih razpokan, rabila sva z vodnikom vrv. Kar zmenite se z njim. Ker mora itak nazaj v Ponte di Legno, kamor ste namenjeni tudi vi, peljal vas bo za malenkostno odškodnino.«

Gospod mi je res dobro hotel s svojim svetom; že iz vljudnosti ga nisem mogel zavreči. Šel sem torej v vodniško sobo. Tam zagledam za mizo majhnega, začrnelega možica, pravi tip laškega vodnika.

»Kdaj se vrnete domov?« vprašam ga kar naravnost v najlepši polyglottovi laščini.

»Najprej hočem malo povedriti in počivati. Okrog tretje ure jo pa mahnem nazaj;« odvrne mi mož v še precej dobri — nemščini.

Morda mu ni bila moja laščina všeč, ali se mi je pa upal z nemščino prikupiti. A jaz sem se držal trdovratno njegovega materinega jezika.

»Koliko zahtevate, da smem iti z vami črez »Passo di Presena?« vprašam ga dalje.

»Peljem vas prav ceno. Taksa je sicer šestnajst; ker pa moram itak nazaj, mi bodele dali samo štirinajst.«

»Kako, štirinajst?« začudim se jaz. »Kaj ne, saj mislite štirinajst soldov?¹⁾ To je prav malo.«

»Vi se šalite«, zasmeji se vodnik. »Jaz ne mislim štirinajst soldov, ampak štirinajst lir.«

¹⁾ Un soldo = 5 centesimov.

Sedaj sem se pa jaz smejal.

»Kaj se vam blede? Mislite li, da sem res tako vljuden, da vam bom plačal štirinajst lir, da vam smem družbo delati?«

Te besede sem mu moral povedati v nemščini, ker mi je laščina že pošla, ko nisem bil pripravljen na tako dolg razgovor.

Vodnik je začel nato nekaj čvekati od »dieci lire«, a jaz se nisem hotel več z njim pogajati in sem šel iz sobe. Jezilo me je, da je stavil tako nesramno zahtevo, ko je bil vendar že plačan za celo turo. Da bi pa vodnik ne mislil, da hočem za njim stopinje pobirati, sem odšel iz Lipskega doma takoj, ko je bila ena proč.

(Dalje prihodnjič.)

Presihajoči studenec pod Iglo in njegov mehanizem. (S podobo.)

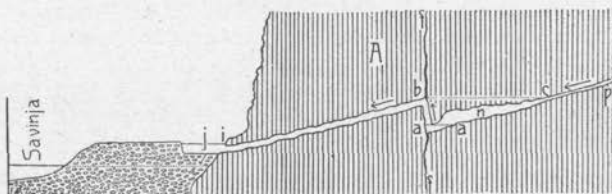
F. Seidl.

Ako stopamo iz Luč po lepi novi cesti ob bistri Savinji proti Solčavi, nas kmalu zajame znamenita soteska, ki je najožja pri slavni Igli, sivem, ostrem skalnatem stožcu, vidnem že od daleč. Prav pod Iglo pa je priroda ustvarila mal, a vendar tako čudežen in zanimiv pojav, da nikakor ne izgine med velikimi potezami te znamenite soteske. Prostor med skalnimi stenami, ki so ogromni temelj obelisku Igle, in med Savinjo, ki jim obliva vznožje, je prav tesen. Toliko, da ga je za ozko cesto. Tik ceste ob vznožju previseče skale je v tleh mala jamica, ali pravzaprav s kamenitim okvirjem umetno ograjen jarin (v naši podobi zaznamovan s črko *j*). Tu žubori in usiha »presihajoči studenec«.

Postojmo! Med tem, ko stojimo poleg njega in ga opazujemo, privre iz dna gori čista studenčnica. Pa komaj je poln, že jame gladina vode upadati in kmalu izgine vsa v tla. Kratek čas na to privre nanovo, a zopet odteče, odkoder je prišla. Vsak prizor traja le nekaj minut. Ta iznenadni pojav se ponavlja — razven ob suši in trdi zimi — dan in noč, leto za letom. Človeku se zdi, kakor da utriplje v trdem skalovju neko čudno neznano življenje. Ali pa je to le ne- navadna igrača, ki jo tu uprizarja sicer toli resna priroda?

Mehanizem te zagonetke je našemu pogledu nedostopen, poskusimo si ga raztolmačiti domnevno. Ko premišljamo o njem, moramo vpoštevati nekoliko dejanske, od zunaj vidne posebnosti prizorišča, za drugo pa njih verjetne posledice. Iz obojih se res da sestaviti preprost mehanizem, ki je bržkone pogoj presihajočemu studencu na tem kraju.

Skladovi apnika (*A* v podobi) v stenah pod Iglo visijo vzporedno črti *bi*, torej nalahko proti Savinji. Voda, ki curlja v lezikah (to je v presledkih med skladom in skladom), prihajajoča iz gorovja za Iglo, je lezike tuintam razglodala ter razširila in si utrla zložen odtok proti Savinji. Navpične razpoke so razcepile skalovje. Mislimo si, da je skalna gruda zdrsnila tikoma nekoliko nizdol ob eni taki razpoklini (*ff* v podobi). Potem je bila prekinjena prvotna prena pot vodne žile. Ali voda je razpoko ob zgibu (*ab*) razglodala in si tako zopet odprla

Prerez čez presihajoči studenec pod Iglo. (Naris. F. Seidl.)

pot. Prišedši po leziki *pa* krene voda ob zaskoku *ab* navzgor, ker leži točka *p* višje nego *b*, in more potem nadaljevati prvotno pot ob leziki *bi*. Tako priteče do točke *i* in tam izvira. Del pota *pa* si je voda razširila in naredila ondi malo votlinico *n*. Smemo si misliti, da je odtočna cev *bi* nekoliko širša nego pritočna *pc*. Ko se je bilo vse to ustanovilo, je bil ustvarjen mehanizem, ki je izpremenil prejšnji navadni izvirek pri *i* v sedanji presihajoči studenec.

Kolenasta cev *abi* namreč deluje tako kakor *zavita natega* (glej Senekovič, Fizika, Ljubljana 1883, stran 121 in 122), ki izpraznjuje vodno šhrambico *n*.

Stvar se vrši tako: Kakor hitro je šhrambica napolnjena do točke *c*, je napolnjen tudi kratki navpični krak natega *ab* do *b*. Voda začenja sedaj odtekati po daljšem kraku *bi*, ki skončava pri *i* niže od *b*. Zračni tlak ima pristop do šhrambe *n* po razpokah skalovja in pritiska vodo v *n* tako dolgo, dokler ne pade gladina od *c* do *aa*. Voda priteka po nategi *abi* v jarin *j* in ga napolni. Jarin pa vode ne drži, ker je njegovo dno prodnato. V vrzelih proda odteče voda iz njega k podtalni vodi Savinje (v smeri puščice pod *j*). Jarin se

izprazni. Tačas se pa že začenja shramba *n* polniti po ozki cevi *pc*, ki privaja vodo iz górovja za Iglo. Ako bi se polnila tako, da vanjo priteče toliko, kolikor tačas odteče, imeli bi pri *i* navaden studenec, ki izvira neprenehoma. Ali zavita natega je širja nego pritočna cev. Zatorej natega izprazni shrambo primeroma hitro, potem pa jo napolnjuje tesni pritok počasneje. Tako nastane prenehljaj v izviranju. Jarin propušča vodo, pa tako, da je med pritokom vendar še več pride, nego je ponikne. Med prenehljajem pa se celo izprazni. Tačas se pa shramba napolni in začne se iznova čudna igra redkega mehanizma. Preprost je sicer, a njegove podrobnosti se morajo ujemati, da deluje pravilno.¹⁾

Strma Peč (Monte Cimone, 2380 m).

Dr. H. Tuma.

Zadnji lanec Poliškega pogorja, ki se razsteza od Forca dei Disteis pa do rečice Fella, ima svoje vrhovišče (Kulminationspunkt) v Monte Cimone, ki ga brez drugega lahko nazivamo slovensko Strmo Peč. To ime je našel češki alpinist dr. Ružička. V podnožju tega vrha iz strmin doli teče potok Sternepeit. S poti skozi Reklansko dolino po grapi hudournika gori se vidijo zadnji skalnati robovi pod glavnim vrhom in gotovo je, da so se ti imenovali Strme Peči. Nekdaj itak niso imeli imen za vrhove, ampak le za one predele gorâ, ki so bili še v obsežju pašnikov. Povečem so imena vrhov, posebno na koroško-furlanski meji, vzeta od ekonomično pomembnih mest v dolini ali na pobočju. Ime Strma Peč se je med češkimi turisti tudi že udomačilo, zato se ga oprimem tudi jaz. Ves zahodni lanec Poliške skupine nosi, dasi je danes docela na italijanski zemlji, toliko sledov nekdanjega slovenskega prebivalstva, da se nomenklatura ne da drugače ugotoviti nego segajoč nazaj, ko je Reklanska dolina bila še slovenska.

¹⁾ Ta članek izide, izvzemši uvodne besede, v II. zvezku »Kamniških ali Savinjskih Alp.« Dal nam ga je na razpolago pisatelj prof. F. Seidl v Gorici, klišej k sliki pa nam je posodila »Slovenska Matica« kot založnica omenjene knjige. Mi opozarjamo bralce že v naprej i na knjigo samo i na Slov. Matico in njene publikacije sploh. — Glede stvari same še pripomnimo: prof. Seidl izraža v dopisu na nas mnenje, da so presihajoči studenci ne trajna, ampak minljiva naprava. Prav verjetno! Mehanizem se pač prav lahko pokvari.

Uredništvo.

Izbral sem si za vodnika starega Franca Marcona, Furlana iz vasi Raccolana, ki pa je pastiril tudi v Reziji in govori rezijansko narečje; on je najboljši informator za Kaninsko in Poliško skupino od italijanske strani.

Odrinila sva 17. septembra ob četrtna sedem zjutraj, v negotovem vremenu, iz prijazne Chiusaforte (furlansko: Sclusa). Odtod drži vozna pot do glavnega kraja v dolini: Saletto. Takoj za Raccolano prekorači pot z lesenim mostom reko Reklanico. Tako govorijo stari Furlanje, tako je ugotovil staro ime prof. Marinelli; Raccolana pa je staro oficijelno ime. Od mostu naprej drži pot precej strmo gori ob levem bregu; pod teboj globoko med navpičnimi skalami teče Reklanica. Kraj za mlino se imenuje »Popoše«, najbrže pokvarjeno iz nekdaj slovenskega imena. Kmalu na to se izteka na levi strani Rio Culc (pač slovenski »kolk«); Reklanica pa ostaja globoko zarita. Most, ki vede tukaj zopet na desni breg, se imenuje Ponte Curite (»korita«). Gori gredé vidiš na levo v mični legi cerkvico najstarejše vasi v Reklanski dolini: Patoc (»potok«). Nad Potokom gori moli lep vršec Jovét di Patoc. Jovét je slovenski »vršič«. To ime je še ohranjeno v Useiz, ki je prehod iz Reklanske doline na desno od Jovet di Patoc v Dunjo. Zemljevid vojno-geografskega instituta iz leta 1880. pa je napačno krstil 1893 *m* (prav Jovet di Cadramazzo ali Mali Javor) v Monte Usez.

Novi Lechnerjev zemljevid 1 : 50.000 je enostavno prerisal prof. Marinelli; seveda je semintja vrnil kako napako. Globoko deber R. Chiout Cali obkrožajo v ozadju lepe gore: Jovet di Patoc (1814 *m*), Ciastellat (1861 *m*) in Ciuc di Vallisetta (2186 *m*). Vallisetta pomeni »dolinica«. Zemljevid Conte Brazza iz leta 1881 pa imenuje nekoliko nižji vrh na desno od Ciuc di Vallisetta »La Dolina«. Očitno se je struga Rio Chiout Cali imenovala »dolina« ali »dolinica«, vrh nad njo »Vrh Dolina« in to je prevedeno v Vallisetta. Isti Brazza pa rabi za Vallisetta Monte Usez. Na Lechnerjevem zemljevidu je Monte Ciastellat (1893 *m*), napačno postavljen zadi za glavno rajdo gor, mesto da bi stal tik Jovet di Patoc s staro Marinellijevo koto 1861 *m*; kota 1893 *m* pa je pravi Jovetdi Cadramazzo, to je Vršič nad Kodermaci. To kaže, kako silno so razmetana geografska imena; po mojem mnenju je še pričetkom 19. stoletja moralo biti v navadi slovensko imenovanje, katero se je skušalo nadomestiti z italijanskim, pri tem so se pa stara slovenska imena pokvarila in zamenjavala. Na levo v lancu torej slede: Jovet di Patoc (1814 *m*), Ciastellat (1861 *m*), prehod Useiz, nad katerim se prava škrbina sedaj imenuje Portata, po naše bi bilo Velika Vrata. Jovet di Cadramazzo je skrit za Ciastellat. Sledi

Triglav

Jalovec

Mangart

Razór

Razórska skupina.

Ciuc di Vallisetta (2186 m), potem daljši greben brez imen in vršac (Hauptgipfel) Strma Peč (Monte Cimone). Pri tej priliki opomnim, da je avstrijski zemljevid iz leta 1880. nerazumljeno ime Cimone spakedral v Cunone. Pod vasico Chiout Calì teče izpod Strme Peči Río Malinbergo, to je: Mali Breg, potem Río Pliz (t. j. slovenski »plaz«; dr. Ružička je napačno čital ptic ter iz tega tolmačil »ptič«); potem Río Cladeit (kladez), nato Río Sternepeit (potok Strme peči), naposled Río Vandul (potok Dol). Na tem desnem bregu je torej cela vrsta grap, ki še sedaj nosijo vidna slovenska imena. Na levem bregu za selom Tamaroz, t. j. mali tamar (Viehhürde), pa se izteka Río Plasich, t. j. plazec ali plazič.

V Saletto sva prišla z Marconom ob tri četrť na osem. Korakala sva polagoma, ker je mož že star 68 let. Krenila sva čez brv pred vasjo na levo in naravnost gori po borovem gozdu. Poti ni izgrešiti, ker drži v ravni smeri po strmem rebro gori. Spremljalo naju je ženišče, ki je šlo žet gorsko seno pod vrh, delo, katero po celi Karniji opravljajo skoraj le ženske. Ob tri četrť na deset sva stopila iz gozda »Selve« ter se odpočila. Odtod gori se imenuje golo rebro Golic (»Golec«). Potem zavije na desno ves čas po senožetih v precej strm dolič, kjer so staje, večinoma zapuščene. Imenujejo se Stavoli la Plagna (»Planja«), 1637 m. S Planje se preide strmeje gori v visoko gorsko dolino La Viena. Marinelli je pisal Viera. Ne enega ne drugega imena domačini ne razumejo, znamenje, da mora biti tudi to pokvarjeno slovensko ime. Na desno dola se dviga Pizzo Viena, kateri v lepem hrbtu obkrožuje gorski dolič na vzhodu proti severu. Pred njim je viden po dolini Ciuc di Peruciurs, ki kaže svoje strme peči. Pri vstopu v La Viena se izgubi nátrv t. j. gorska steza, na kateri se spoznajo le izhojene stopinje, ne pa steza zdržema. Gre se lahko gori do sedla in po šiji na vrh, ali pa se krene na levo po lovlih (steile Grashänge.)
(Konec prihodnjič.)

Spomini in načrti.

Dr. Fran Tomišek.

Ko sem preteklo leto pod tem naslovom priobčeval svoje ture po Trentskem pogorju (gl. št. 10, 11, 12), sem obljubil, da se lotim po obhodu čez Razór takoj še poti čez Komar. Tovariši planinci me poznate, da sem rad mož-beseda in da

dogovorjenih tur za karsibodi ne opustim; zato ste se pač čudili, ko sem v zadnji številki Planinskega Vestnika, prišedši z Razóra, hkratu obtičal — v Trenti. Nemara se je ta in oni hudomušno namuzal, češ, da iz Trente nisem mogel ali ne znal.

A krivo bi me sodil. Ostal sem res zvest svojemu načrtu, toda gospod urednik mi je zadnjič z mogočno svojo roko pretrgal potovanje, pustivši me v Trenti pri Cudru, misleč, da sem pač vreden in potreben počitka — za novo delo in novo poglavje, ki ga s tem začenjam.

3. Komar — Luknja.

Ko se je tovariš Trentar po dovršeni turi čez Razór poslovil, da odide spat, sem še nekaj časa ostal pri Cudru v družbi domačinov. Vsi so bili pravi, trdni Trentarji; pač so tožili o težavnem življenju v zapuščeni Trenti, toda vkljub temu so kazali ponos in ljubezen do rodnega kraja. Ko so izvedeli, da nameravamo ustanoviti nove poti v Trentskem pogorju in jih zvezati s Trento, so nam bili takoj dobri pristaši, in že tačas sem uvidel, da nam postanejo trdna opora, tembolj, ker so se dobro zavedali svoje narodnosti. — Šele pozno sem se vlegel k počitku, zadovoljen in goječ najboljše nade.

Prenočeval sem v Baumbachovi koči, ker tačas še ni bilo drugih prenočišč v Trenti. Drugi dan me je prišel Mota na vse zgodaj budit, da greva čez »Komar«. Obetal pa mi je slabo vreme. Mene to ni ustrašilo in hitro sva se odpravila. Ko sva brzo korakala po Zadnjici navzgor, začelo je pršeti; toliko bolj sva se podvizala in v pičli uri sva dospela do sklepa doline, v divji gorski kot pod Kanjavcem. Neposredno iz doline, večinoma pokrite z gruščem in velikimi skalnimi kladami, kipe ogromne, naravnost nepristopne stene, ki tvorijo proti jugu orjaški masiv Kanjavca, severno pa se dvigujejo proti vrhu Triglava in se potem pogreznejo do prelaza Luknje. Med Kanjavcem in Triglavsko steno je precej široka vdolbina, ki se pričenja kakih 200 m nad dolino in se dviguje — spodaj pokrita z zelenjem, zgoraj pa zelo plazovita — do visokega sedla pod Kanjavcem: do Doliča. Mota mi je že prejšnji dan izpod Razóra razkazal to kadunjo kot najkrajši dohod iz Zadnjice na Dolič in potem na Triglav¹⁾; že iz daljave se je dalo presoditi, da pot po tej vdolbini ne

¹⁾ Stara nemška pot čez »Skok« je šla iz Zadnjice čisto pod Luknjo, se je potem z velikanskim ovinkom obrnila nazaj proti Kanjavcu in je držala visoko gori pod Doličem v to vdolbino ob Kanjavcu; zveza iz Zadnjice naravnost na Dolič je imela torej omogočiti najbližji pristop.

bo težavna. Toda kako dospeti iz doline do prve njene terase? Spodaj je namreč svet kar naravnost odsekan.

»To je Komar«, veli Mota, razkazujoč mi to črno navpično skalovje; »zgoraj je lahko, saj še tam drobnico pasejo, ki jo priženo čez Skok, Komar pa je za komarje«.

»Za naju bo tudi«, mu ugovarjam in si navežem dereze.

Mota se nasmehne in prikima.

Domeniva se, da preplezava vsekako čez skale, potem pa se vrneva, ker je postajalo vreme slabše in slabše. Svoj nahrbtnik skrijem pod snežen obok, ki ga je izpodjedla šumeča Zadnjica, potem pa pohitiva preko razsežnega grušča pod stene. Po strmi skali splezava na visok pomol, in doseževa kameniti žleb, ki so ga vdolbli v steno hudourniki. Ta žleb nama daje nadaljnjo smer; vije se silno strmo povprek proti Kanjavcu; najprej plezava po njegovem robu, kjer nama daje nekaj opore nizko ruševje, večinoma pa kar visiva nad prepadom. Ko postane rob prestrm, se spustiva v žleb in se vztezujeva kvišku čez visoke klade in skočnike. Višje gori zapira jarek visoka stena in zato se morava povzpeti zopet na rob. Po silno strmem, nestalnem obronku splezava naokoli in doseževa ozko sotesko, ki se je zajedla v skalovje.

Nekaj časa stopava precej zložno po temni ožini, kar nama zapre pot velikanska skala, ki se je bila zvalila v sotesko; čez to skalo pa je, kakor nalašč, položena široka plošča, ki visi nad nama liki streha. Prišla sva v pravo zagato. Tukaj je Mota zabil v skalo dva majhna klina in samo z njiju pomočjo se je dalo priti na vrh gladke pečine. Zgoraj je postajal teren boljši; kmalu sva stopila iz soteske zopet na rob in sva dosegla položnejše, z rušo pokrito pobočje, koder ni bilo več težav. Zato sva se vrnila.

Sestop je bil še opasnejši, ker je bilo vsled dežja že precej mokro; a previdnost in dobre dereze so tudi to premagale in srečno sva splezala s »Komarja«.

Pičili dve uri je trajal ta obhod; poučil me je, da se bo dala nova pot čez Komar prav dobro vsekati v trdno in stalno skalovje, in da se bo večinoma lahko nadelala po žlebu.

Čimdalje hujši naliv je veleval ločitev. Presrčno sem se poslovil od vodnika, ki mi je postal tudi ljub tovariš; potem sem se varno ogrnil v svoj plašč in jo mahnil črez »Rušo« proti Luknji. Hotel sem ogledati še to pot, ki vodi iz sklepa doline Zadnjice pod Triglavskimi stenami na prelaz; pot je bila tačas slaba in popravila potrebna. Iz Zadnjice je vodila steza visoko nad globokim koritom, ki sega od Luknje proti Zadnjici. V spodnjem koncu je šla skozi gozd, koder

sem imel tudi nekaj zavetja proti dežju; ko se je dvignila do ruševja pod Triglavskimi stenami, je jela izginjati; in ker ni bila zaznamovana, sem jo konečno ob velikih vratih, kjer se razhaja pot čez Skok proti Triglavu, popolnoma izgubil. Stalnega pota odtod do vrha Luknje sploh ni bilo.

Prekoračil sem nekaj strmih plazov, nazadnje sem se pa moral spustiti navzdol na dno korita in po njem splezati proti vrhu sedla. Uvidel sem, da je napraviti nad koritom novo pot, ki zveže teraso pod Skokom z vrhom Luknje, in tudi to popravo sem uvrstil v svoje načrte.

Vrh Luknje (1758 m) mi je hotel vihar razpihati mozeg in kosti; bil je pa tudi toliko prijazen, da je odnesel dež nekam proti Razóru. Ko sem se spustil po velikih plazovih proti izviru Bistrice v Vratih, me je že solnce obsevalo. Zdelo se mi je, da se mi godi kakor pastirčku, ki je vedno vesel, naj »solnce sije ali dežek gre«. Jezila me je le slaba pot, ki vodi po dnu kotline, koder so cele grmade razmetanih skal in ovirale uspešno hojo. Ni čuda, da sem tudi tukaj sklenil poiskati kake boljše varijante; posebno me je mikala planota pod Sovatno in Stenarjem.

Ko sem prišel v Vrata do Aljaževe koče, sem dobil Požganca, ki je še imel delo pri vodovodu. Jamem ga povpraševati in hitro izvem, da je nekod pod Stenarjem presek, koder so svoj čas gonili živino na planino Bukovlje (planino pod Sovatno in Stenarjem).

Hajdi na ogled!

Vrnil sem se s Požgancem nazaj proti Luknji. Približno četrte ure sva šla po poti, ki vodi ob strugi Bistrice, potem sva po daljšem stikanju zasledila ob večji planoti presek skozi bukov gozd; čisto dobra pot je vodila po tem preseku precej strmo povprek čez gozdove pod Stenarjem. V pol ure sva prišla iz gozda na široko, s plazovjem pokrito planoto v kotu med Stenarjem in Sovatno in preko nje na majhno planino Bukovlje, ki leži tik ob velikem plazu pod Luknjo. Po travnatem pasu ob Sovatni se je dalo priti visoko gori pod plaz, tako da je bilo treba šele proti vrhu stopiti za nekaj časa na grušč.

S tem je bila določena tudi nova zveza iz Vrat do Luknje, ki nam je posebno važna postala radi zveze s Križkimi Podi. Toda o tem pozneje! —

Po povratku v Vrata sem postal pač potreben počitka in zato sem sklenil prenočiti v Aljaževi koči. Nahrbtnik mi je bil že prazen, lačni želodec pa se je, ker v Vratih ni bilo dobiti nektarja in ambrozije, zadovoljil s Požgančevimi zabeljenimi ajdovimi žganci in z gosto črno ječmenovo kavo!

Mali Triglav

Veliki Triglav

Triglavsko koča (s kapelico) in Triglav.

Drugi dan sem prinesel v Ljubljano raztrgane hlače in poln nahrbtnik načrtov. In zdaj so mi mamca krpali hlače, našega blagajnika pa je skoro zadela kap, ko sem predenj izkladal projekte!

* * *

Nismo se z bali težav. Koj smo pričeli potrebne dogovore in začetkom leta 1903. smo po posredovanju tovariša Trentarja dobili od trentske občine in tamošnjih upravičencev izjavo, da ima Slovensko Planinsko Društvo izključno pravico nadelovati, zaznamovati in z napisi označevati pot čez Komar iz Trente preko Korit in Mlinarice na Razór, pote iz Zadnjice ob Belem potoku mimo jezer na Križ, Pihavec, Sovatno ter Razór, pot od izvira Soče čez Ozebnik pod Jalovcem, ki naj tvori zvezo iz Trente v Koritnico, ter pot na Jalovec — sploh pote po Trentskem svetu. Potje čez Razór, čez Komar in čez »Rušo« do Luknje so se izvršili že l. 1903. Potom čez Ozebnik in Jalovec pa je bilo seveda šele določiti natančno smer. (O tem obhodu poročam pozneje).

Značilen slučaj se je pripetil, ko smo pričeli napravo Razorskih potov. Izročili smo delo krepkim Trentarjem. Ti so pravkar pričeli zabijati prve kline v stenah nad Mlinarico, ko prikorakajo od Vršiča sem delavci nemškega planinskega društva (Kranjska sekcija) in se utaborijo na Mlinarici; hoteli so se baš lotiti našega Razóra, da ga odičijo s svojimi znanimi tablicami. Trentarji pa so se po pravici sklicevali na svoje pravice kot lastniki in na dogovor, ki smo ga mi sklenili z občino. Tako je tukaj prvič izpodletel namen tistih, ki so si hoteli kar preko volje domačinov osvojati naše planine.

Ta slučaj nam svedoči, da smo baš o pravem času zastavili svoje delo v Razórski skupini.

(Dalje prihodnjič.)

Izprehodi po Gorjancih.

Jakob Zupančič.

»Gorjanci so čudovita gora, ki ni odkrila vseh svojih skrivnosti nikomur, ne tujcu ne domačinu.«

Janez Trdina.

I.

Gorjanci leže na Dolenjskem, dolenjska stran se začne pod Ljubljano, torej začniva z Ljubljano. Sédiva v dolenjski vlak v »Kurji vasi« in se odpeljiva proti jugu. Vlak leze po ljubljanskem barju skraja prav leno, kakor bi se mu udiralo,

in prileze po raznih ovinkih, klancih in predorih šele čez poldrugo uro v Zatičino. Tu sva šele na pol pota. Stroj si izpere suho grlo in si da zopet nekoliko duška skozi sajasti dimnik, da imava vtis, kakor bi se odslej vozila nekoliko hitreje. In res imava čez pol ure v Št. Lovrencu samo še tretjino pota pred seboj, čez dobre četrte ure v Trebnjem samo še četrtno, čez šest minut v Ponikvah pa samo še petino pota. Od Mirne peči naprej bi moral torej po tem računu vlak biti že pravi brzovlak. Novega mesta pa le še ni. Nazadnje se vlak vendar definitivno ustavi zunaj mesta pri Bršljinu. S kolodvora se pride v mesto po novi, lepo izpeljani cesti. Turistom pa ne kaže hoditi po njej — zaradi večnega prahu in blata. Udariva jo torej rajše kar na staro cesto po drevoredu na Kapiteljski hrib ali marof.

Na vrhu klanca se turistu nudi krasen razgled po okolici Novega Mesta. Njegov prvi pogled velja seveda hribom — Gorjancem. Kakor mogočen nasip zastirajo pogled v Belokrajino in na hrvaško stran. Oko nam obtiči na najvišjem vrhu sv. Gere (ali Jere, 1181 *m*), proti levi pa se nekoliko nižje na robu kmalu zapazi cerkvice sv. Miklavža (969 *m*). To je Kukova gora, ki se pod cerkvico, kakor odrezana, spušča jako strmo v dolino. Proti desni se vidi dolg gorski hrbet, ki se polagoma znižuje, da ga državna cesta karlovška lahko prekobali, potem se pa zopet vzdiguje do Peščenika (834 *m*) nad Semičem, Nekako v sredi med obema koncema, med Kukovo goro in Peščenikom, je postavljen pred to gorovje lep, 467 *m* visok stožec z razvalinami starega gradu na Mehovem. Ob njegovem levem pobočju se tudi s prostim očesom dobro zasleduje široka državna cesta, ki se vije potem v velikih serpentinah čez Gorjance in se prevali na Luži v Belokrajino. Vrh sv. Gere se vidi iz Novega Mesta kakor orjaška glava mogočne sfinge, koje truplo je zleknjeno po Kukovi gori do sv. Miklavža.

Ljubljčanom Gorjanci seveda prav nič ne imponujejo. Že Krim sam, ki je 75 *m* nižji, štrli vse bolj veličastno proti nebu. Pa vendar imajo Gorjanci in dolenski hribi in griči sploh toliko lepih razgledov, toliko senčnih potov in toliko prijaznih krajev, da je res obžalovati turiste in tujce, da tako zanemarjajo našo ljubo pastorko — dolensko stran.

Na Gorjance hodim, ali pravzaprav sem hodil pred nekaj leti večinoma sam. Dolenjci pač radi gredo v daljavo, v Ameriko iti jih n. pr. prav nič ne pomudi, za hribe pa niso posebno vneti. Le redko me je spremljal kak tovariš, navadno sem si ga samo mislil. Vedno pa je hodil z menoj nabiralec rastlin, namreč moja mapa, potem geograf, namreč špecialna karta, potem čuvaj, namreč priostrena palica, potem jestvinar, ki se je skrival v obliki prigrizkov in prilivkov

po mojih žepih ali v nahrbtniku, in pa neizogibna — spremljevalka, moja radovednost, ki je povpraševala ljudi po imenu tega jarka, one vodice, najvišjega vrha i. t. d. Tako sem imel z botanikom in geografom, s svojo domišljijo, še bolj pa s svojo kantino dobro tovaršijo in v prosti naravi neprisiljeno zabavo. Tako sem prav lahko pozabil, da hodim sam, »tako sam.« —

Najkrajša pot na vrh Gorjancev gre iz Novega Mesta čez Kandijo, Žabjo vas, skozi gozd proti Hrušici, v Gabrije in odtod na vrh. Pred nekaj leti zaznamovana pot se odcepi na koncu Žabje vasi pod klancem stare ceste na desno mimo par hišic, potem po kolovozu mimo kozolca in na levo čez travnik »na Trati« (nekdanje vežbališče vojakov). Steza se kmalu skriva v goščo grmovja in mladega listnatega dreja. Pot je jako dobro izhojena in ima smer naravnost proti vrhu Gorjancev. Po njej hodijo sejmarji iz Novega Mesta v Hrušico in potem čez Gorjance na hrvaško ali vlaško stran in seveda tudi naopak. Pot po tem gozdu je že sama na sebi vredna, da bi jo Novomeščanje uporabljali za popoldanske izprehode. Skozi in skozi do ceste je lepa senca šibkih brezic, krhkih jelš, mladega hrastovja in grmičaste leske, pozneje prevladuje hrastovje in gaber, gozdna slika pa je vsak hip druga. Daleč od hrupa sveta in cestnega prahu vlada tukaj naokrog samotna tihota, niti žuborenja vodic ni slišati, res kakor v »gluhi lozi«. (Opomnja: »gluho lozo« iščejo navadno v Gorjancih za Mehovem.) K večjemu sreča človek družbo cigančkov, ki imajo po hostah razprostrane občine Šmihel-Stopiče domovinsko pravico. Proti koncu gozda pride pot na kolovoz mimo hišic, ki tvorijo selišče Selca, potem pa po bližnjici navzgor čez majhno strminico. Kmalu smo na cesti med sv. Joštom in Hrušico. Svet je ob cesti deloma skalovit. Od leve nam prihaja iz dolinice Slatenika gozdni hlad. Na desni solnčni strani se vrste hrami in zidanice, pod njimi pa vinske gorice s precej kislim cvičkom, o katerem je Trdina hudomušno pripomnil, da matere kregajo nepokorne otroke z besedami: »Otroci mirujte, če ne, boste morali vino piti.«

Do ceste smo hodili celo uro. Svet je odtod naprej odprt in solnce pripeka poleti po okrajni cesti po lastni volji in navadi. Cesta pa se potem spusti kmalu po klancu navzdol v vas Hrušico. Izgubili smo na višini nekaj metrov, a jih brž pridobimo na drugi strani vasi, ko se dvignemo na hrbet odprte planjave v Podgorju. Pot postane enolična. Na obeh straneh ceste je samo bodičasto grmičevje ali pa se kažejo goličave, iz katerih mole suhe skale prhkega dolomita liki rebra izsušene zemlje. Nikjer nič sence, samo češminje in brinje se

vrstita. Brinje pa se plazi po tleh, kakor bi bilo potlačeno in poležano. Toda kdo bi poležkaval tod po brinju? Toliko lepši je s tega hrbta razgled po bližnjih vaseh in gričih, zlasti še pogled na Gorjance. Celo podgorje je razprostrto okrog nas. Pred nami pa se vzdigujejo Gorjanci, da bi jih kar prijeli. Vsi jarki in dolinice se razločno vidijo, vse košenice, po katerih se vijejo steze navzgor, se nam smejejo nasproti. Cesta krene zopet nekoliko navzdol, zopet nekaj izgubljenih metrov, pa smo v Gabrijah. Pod goro smo, pod Gorjanci, med pravimi Podgorci.

V Novem Mestu štejejo Kandijo (ali kakor se je prej reklo »Pred mostom«) že k Podgorju, Kandijanci šele Gotno vas, v Gotni vasi potisnejo Podgorce že v Stopiče, Dolž, Hrušico in sv. Jošt, tu pa izvemo, da so v Podgradu, v Cerovcu, v Gabrijah in Brusnicah. Godi se nam kakor otrokom, ko letajo za mavrico, pa je ne dohite.

Podgorec je revež in se trumoma seli v Ameriko. V Novo Mesto se pa hodi rad pravdat ali v pondeljkih kupovat brez denarja in iskat, česar ni izgubil. (Tako piše O. Florentin Hrovat v svoji knjižici »Novomeško okrajno glavarstvo«, 1885.) Ob posebnih prilikah pa tudi rad na dolgo pije in je. Tako poje n. pr. šentjernejska pesem:

»Kadar je pa trahament, takrat tehta trebuh cent«.

Trdina je celo vedel povedati, da so se Podgorci nekoč tako napili in najeli, da so še sedaj siti in pijani. Obenem jih je pa pohvalil, rekoč: dva junaka sta, denar pa naš Podgorec. Sicer Bog Podgorca nikdar ne zapusti: če ni lačen, je pa žejen.

Do vznožja Gorjancev je iz Novega Mesta dve uri hoda. Pride se tudi prej. V Gabrije priteče mala vodica Šumeč potok (na specialni karti Smeč potok) iz Gorjancev in se pod vasjo (na levo) izgubi. Iz vasi vodita dve poti k sv. Miklavžu in na vrh sv. Gere. Na levo čez mostiček mimo gostilne gre precej strma bližnjica na vas Jugorje in odtod k sv. Miklavžu. Na desno še pred mostičkom pa se obrne zaznamovana pot (mimo druge gostilne) po stezi čez kratko strmino skozi gozdič pravega kostanja, čez takozvano Križišče, potem pa zložno po gozdu Javornik na prvo veliko košenico Slakače. Tu je prvi studenec na levo v grapi, 20 korakov pod potjo. Pot prestopi na drugo teraso, na Gorenje Slakače, kjer je lep razgled na kranjsko stran. Po kolovozu nam priteče nasproti vodica iz studenca Gospodične, ki se nahaja ravno v gorenjem kotu košenice. Ustavimo se nekoliko na tej košenici.

(Dalje prihodnjič.)

Društveni vestnik.

IV. planinski ples — se vrši dne 1. svečana (na večer pred Svečnico) v Narodnem domu v Ljubljani. Priredi se, kakor doslej, kot prava ljudska veselica. Porabijo se vsi prostori Narodnega doma; glavno plesišče bode v veliki dvorani (v 1. nadstropju), kjer bode svirala godba »Slov. filharmonije«, pa tudi v Sokolski dvorani bo godba in ples. Za okrepčila bo skrbjeno v stranskih prostorih velike dvorane, v mali dvorani (v 1. nadstr.); pravcat planinski hotel (Aljažev dom) pa se priredi v Sokolski dvorani. Vsi prostori se okrasijo z zelenjem. Ker bode to pot veliko več prostorov na razpolago in se za primerno okrepčilo in zabavo kar najizdatneje vse preskrbi, vabi odbor na čim mnogoštevilneljo udeležbo.

Čisti dohodek je namenjen za pokritje jako znatnih izdatkov za povečanje Triglavske koče.

Poti in markacije. a) Selška podružnica S. P. D. je dobila od ravnateljstva verskega zaklada dovoljenje, zaznamovati pot od Rakitovca preko Jelovice do železniške postaje Soteske v Bohinju ter pot od Dražgoš do planine na Martinčku, od koder je zveza do Radovljice že zaznamovana.

b) Kranjskogorska podružnica je zaznamovala sledeča pota.

1. Iz Rateč čez Sovče in Nagorice v Podklošter na Koroškem;

2. iz Kranjske gore na Strmec;

3. iz Kranjske gore na Vojs(č)ico (1739) in odtod čez Srednji vrh nazaj v Kranjsko goro;

4. iz Planice do slapa »Črne vode«;

5. iz Krnice v kot pod Škrlatico (do kamina, koder je dostop čez severno steno).

c) Soška podružnica S. P. D. je rdeče zaznamovala bližnjico iz Gorice na Trnovo. Znamenja se začno pri krčmi Jern. Komela v Krombergu (kjer je tudi tabla z napisom) in kažejo po občinski poti mimo cerkvice sv. Trojice polagoma navzgor, potem mimo Gamberja in do zadnje hiše v Krombergu »Pri županovih«, kjer je studenec. Potem gre pot še vedno zložno navzgor nad izvirom goriškega vodovoda in dalje do »Sedelca« pri Ravnici. Kmalu nato zapustijo znamenja občinsko pot in krenejo na desno po stezi čez senože skozi nebroj ozkih prehodov kamenitih ograj med Ravnico in med vrhom sv. Danijela do vasi Peči in potem precej strmo na staro trnovsko cesto čez »Štorič« na novo cesto in v vas Trnovo, kjer je tudi tabla pri h. št. 4. (pri »Dreževih.«) Ta bližnjica je že nekoliko turistična. Iz Gorice se rabi po tej poti na Trnovo tri ure srednje hoje.

Poziv amateur-fotografom. — Ker priredimo tekmovalno razstavo planinskega slikanja, vabimo naše amateur-fotografe, da se v čim večjem številu udeleže letošnjega tekmovanja. Najboljše planinske slike se bodo odlikovale in tudi priobčile v Pl. Vestniku. Odbor si pa pridržuje pravico, za ilustracijo društvenega glasila porabiti poleg odlikovanih tudi druge ugajajoče slike. Najvažnejši so nam posnetki društvenih planinskih koč in njih okolice. Tekmovalci naj blagovolijo doposlati svoje proizvode na naslov »Slovenskega Planinskega Društva« v Ljubljani najpozneje do 1. svečana 1909.

Osrednji odbor.

Obzor.

Andrej Komac („Mota“) †. — Iz Trente smo dobili žalostno vest, da se je ponesrečil gorski vodnik Andrej Komac (Mota) — dobri naš znanec iz Planinskega Vestnika. Dne 10. decembra t. l. je zjutraj odpotoval proti Vršiču, da se poda po opravkih v Kranjsko goro; hotel se je vrniti še tisti večer, toda zaman ga je čakala žena pozno v noč. Ponoči je začelo snežiti in je snežilo tudi ves drugi dan. Komačeva žena je zato naprosila našega vodnika Antona Tožbarja — Špika, da je šel možu naproti. Tožbar se je podal, ker ni Komaca nikjer zasledil, čez Vršič v Kranjsko goro, a tam je izvedel, da Andrej Komac sploh ni došel v Kranjsko goro. Ko se je Tožbar povrnil v Trento, se je koj zbrala družba 16 mož, da gredo iskat pogrešanega Andreja Komaca. Ti so ga v soboto 12. pr. m. našli mrtvega pod nekimi smrekami blizu pota na Hudi ravni pod Vršičem. Zločin je pač izključen, ker je imel Andrej Komac le majhno rano na licu, najbrž vsled padca. Pokopan je bil 14. decembra. Natančneje poročilo še priobčimo.

Andrej Komac je bileden najboljših vodnikov in tudi dober prijatelj našega društva. Blag mu spomin!

Podpora Savinjski podružnici S. P. D. v deželnem zboru štajerskem. — Lanskega leta je bil dovolil štajerski deželni zbor »Savinjski podružnici« S. P. D. 1000 K za zgradbo potov z naročilom, naj se deželni odbor prej informuje. Ta se je obrnil na »Deželno zvezo za promet tujcev«, ki je poročala, da S. P. D. ni zmožno kaj storiti za razkritje Savinjskih Alp in za povzdigo prometa tujcev. Vsled tega sovražnega poročila je deželni odbor odklonil podporo.

V letošnjem zasedanju štajerskega deželnega zbora je stavil v tej zadevi g. dr. Juro Hrašovec interpelacijo, ki je razkrila vso krivičnost odklonitve, a je ostala brez odgovora.

Vsled posredovanja g. dr. Hrašovca in g. dr. Ploja pri poročevalcu deželnega odbora in kombinovanega finančnega odbora ter pri nemških poslancih je deželni zbor naposled dovolil »Savinjski podružnici S. P. D.« deželno podporo v znesku celih 200 K! Pri tej priliki je nemški poslanec Wastian napadel »Slov. Plan. Društvo«, da je v zvezi z uničevalci nemških tabel, da odjemale nemške pote i. t. d. G. dr. Hrašovec ga je odločno in temeljito zavrnil in dosegel omenjeno deželno podporo. Bodi mu izrečena naša najtoplejša zahvala!

Celo ta skromna podpora je izzvala pri nasprotnih nam listih in društvih prav neotesane napade na S. P. D.! Nas to ne razburja! Delovanje »Sloven. Planin. Društva« je kulturno delo, čeprav tega celo nekateri domačini nočejo uvideti, in je torej upravičeno zahtevati tudi od dežele podpore v svojem kulturnem delovanju. In mari naj »Savinjska podružnica S. P. D.« na svoji lastni zemlji nima možnosti in pravice delovati za planinsko stvar? Mari ne delovati za slovensko goro v slovenskem jeziku? Pravice se mora navaditi tudi nasprotnik!

F. K.

Zahvala. — Gospod dr. Ivan Windhör, deželnosodni svetnik iz Pottensteina na Nižjem Avstrijskem, član sekcije »Austria« D. Ö. A. V. in avstrijskega T. C., je poslal osrednjemu odboru Slovenskega Planinskega Društva v svrhu primerne objave sledečo zahvalo:

»Dne 22. avgusta t. l. me je zadela na Stolu v Karavankah ob sestopu približno v višini 1900 m nesreča, da sem na neki skalnati plošči nad ovčarsko kočo padel in si zlomil desno nogo. Na srečo me je našel gospod profesor Grafenauer iz Kranja, ki je sporočil to nezgodo v Valvazorjevi koči. Od onod so gospodje stud. phil. Josip Čop, vodja tovarne Valentin Čop, cand. iur. Ivan Dolžan iz Žirovnice in gospod profesor dr. Kroprivnik iz Ljubljane nemudoma pričeli rešilno akcijo; preskrbeli so potrebne obveze in nosilnico in se z največjo naglico podali na kraj nesreče, kamor so dohiteli kljub znatni višini že v 2 $\frac{1}{2}$ ure. Z velikim naporom so me ti gospodje, katerim sta pomagala tudi oskrbnik Valvazorjeve koče in bližnji pastir, spravili po strminah v dolino in njih požrtvovalnosti se imam zahvaliti, da sem našel še pravočasno, preden se je stemnilo, zavetje v Čopovi gostilni, kjer sem dobil zdravniško pomoč gospoda dr. Jelovškega. Imenovani gospodje ter gospod pl. Lukanc, polkovnik v p., so se zame kar najbolje zavzeli, in njih prav samaritanski pomoči se imam zahvaliti, da sem v 9 dneh toliko okreval, da so me mogli odvesti na moj dom, oziroma v bolnišnico Dunajskega Novega mesta. Nahajal sem se v tem slučaju v veliki nevarnosti, če bi prišla pomoč le količkaj prepozno, kajti drugi dan je nastopila huda nevihta in naliv.

Dovoljujem si sporočiti ta dogodek cenjenemu Slovenskemu Planinskemu Društvu in izročiti najiskrenejšo zahvalo imenovanim gospodom kot članom Vašega društva, ki so mi ob moji turistovski nezgodi prišli na pomoč. Turist sem nemške narodnosti, prepotoval sem skoro vse avstrijske Alpe in prepričal sem se, da kljub političnim nasprotjem na slovenskem planinskem ozemlju nisem ostal zapuščen, in da so tukaj blagi ljudje, ki so mi v sili pomagali radi. Dejansko so vršili lepi Goethejev izrek: »Edel sei der Mensch, hilfreich und gut.« T.

Naše slike.

Umetniška priloga: a) *Triglavska koča in Triglav.* — Orjaški Triglav (2863 m), najznamenitejši vrh južnih Alp, je otvoril serijo ilustracij, ki jih bode prinašal Planinski Vestnik. Pred seboj vidimo vrh Velikega Triglava s severne strani. Prav jasno je začrtana razrita stena, ki se dviguje iznad Triglavskega ledenika. Na desno je ta stena skoro vertikalno odsekana, tam se pogrezuje Triglav proti Vratom. Na levo opazujemo pričetek ostrega grebena, ki veže Veliki in Mali Triglav. V ospredju stoji Triglavska koča, kakršna je bila pred letošnjim povečanjem. Ta reprodukcija naj nas spominja na častitljivo stavbo, ki je več ko 10 let služila vedno razstočemu turistovskemu prometu. Sliko povečane Triglavske koče priobčimo še tekom tega leta.

b) *Razórska skupina.* — Naš spis »Spomini in načrti« nas je vodil lansko teto po tem krasnem pogorju, ki zavzema po svoji slikovitosti pač prvo mesto za Triglavom. Današnja slika nam kaže pogled s Kredarice proti Razóru. Na desno kraljuje Razór (2601 m) s svojo veličastno krono; kaže nam svojo vzhodno stran, ki se po njej razteza razsežni »Dolgi plaz« (gl. Pl. V. 1908 št. 12), na levo pod Razorom leži Planja in nje predgorje proti Trenti. V ospredju pod Razorom so valoviti Križki Podi, padajoči proti Vratom. Iz njih se dviguje v ospredju slike na levo široka Sovatna in ž njo združeno pogorje Pihavca (2414 m).

V ozadju za Razorom opažamo (jedva vidni) zapadni hrbet Prisojnika (vrh zakriva Razór) ter dolgi greben Mojstrovke in Travnika. Naprej na levo štrli v zrak stožec Mangarta (2678 m) in skončuje se slika z ostrimi konturami robatega Jalovca (2643 m).

Naslovna slika Planinskega Vestnika — predločuje pogled s Kredarice na Triglavsko kočo in Veliki Triglav. Vmes se vidi gorenji del velikega Triglavskega snežišča. Triglavsko kočo — seveda stilizovano — vidimo že povečano. Ker bode ta koča zavzemala med našimi planinskimi stavbami vsekako prvo mesto, smo baš njo ter najvišji vrh naših planin sprejeli v naslovni list svojega društvenega glasila. Sliko je izvršil bodri naš umetnik, gospod Hinko Smrekar.

Slika v tekstu — tičoča se presihajočega studenca pod Iglo, je razjasnjena s člankom samim. (Str 6). T.

Slovstvo.

Časopis Turistů — ki ga izdaja »Klub českých turistů« v Pragi (letna naročnina 8 K), objavlja v prišitku k 12. številu letnika 1908 obširno in jako pregledno letno poročilo o delovanju omenjenega kluba za l. 1907. Iz bogate vsebine časopisa samega omenjamo le obsežen in točen pregled spisov, spadajočih v področje planinstva: francoskih, nemških in slovanskih. Omenjena je tudi vsebina našega Planinskega Vestnika (str. 463) in naštetje so (str. 462) publikacije, ki jih je naše društvo doposlalo bratskim društvom. J. T.

Pamiętnik Towarzystwa Tatrzańskiego, rok 1908. — Vsako leto izda Towarzystwo Tatrzańskie v Krakovu svoj vestnik, sicer le enkrat, a zato je ta enkratna publikacija znamenita. Za l. 1908 obsega 115 str. v 4°, s krasnim slikami iz Tatrškega pogorja; ena slika »Czarny staw« (Črno jezero) je celo v barvah. — Razen društvenih vesti (odborovo delovanje, poročilo o kočah i. t. d.) vsebuje zvezek članke (o geologiji, o podnebjju v Tatri, potopisei. dr.), nekrolog umorjenemu namestniku dr. Andreju grofu Potockemu (s sliko) in manjše vesti. J. T.

»Österreichische Touristen Zeitung« — ima v 23. številu lanskega letnika dva potopisa iz naših krajev: »Auf dem kleinen Mittagsgogl (1745 m)« in »Das Kanaltal in Kärnten und sein Gebiet«, ki podaja (z ilustracijami), že v nadaljevanju, nekak historičen pregled razvoja življenja, turističnega in splošnega, v koroško - kranjsko - goriško - italijanskem kotu (Rabl, Predil, Kanin, Špik, Montaž, Zajzera itd.). J. T.

Vsebina: — Janko Mlakar: Po visokih Alpah in nizki Lombardiji. (Str. 1). — F. Seidl: Presihajoči studenec pod Iglo in njegov mehanizem. (Str. 5). — Dr. H. Tuma: Strma peč (M. Cimone). (Str. 7). — Dr. Fran Tominšek: Spomini in načrti. (Str. 9). — Jakob Zupančič: Izprehodi po Gorjancih. (Str. 13). — Društveni vestnik: IV. planinski ples, Poti in markacije, Poziv amateur-fotografom. (Str. 17). — Obzor: † Andrej Komac, Podpora Savinjski podružnici, Zahvala. (Str. 18). — Naše slike: Triglavsko koča in Triglav, Razórska skupina. (Str. 19). Naslovna slika (Str. 20). Presihajoči studenec, (str. 5). — Slovstvo. (Str. 20).